

Gendernormen en sociale veiligheid

LINKSAF OF RECHTSAF

In Nederland leven we in een binaire samenleving. We maken in ons dagelijks leven, bewust en onbewust, voortdurend onderscheid tussen jongens en meiden. Ik ben een vrouw en jij bent een man, en zus en zo, en zo gedragen wij ons. Volgens ontwikkelingspsycholoog Steven Pont komt dit doordat de maatschappij, ongewild en ongemerkt, die socialisatie sterk aanstuurt door al op heel jonge leeftijd, zelfs al voor de geboorte, het onderscheid te maken. Het te bewandelen levenspad is al uitgestippeld op basis van geslacht.

Geboren als meisje wordt ervan uitgegaan dat je gaat spelen met poppen, zorgzaam bent en mooi wil zijn. Een sociaal beroep is dan wel iets voor jou. Geboren als jongen? Dan hou je vast van auto's, hoor je sterk en flink te zijn en ga je vast in de techniek. Zo word je als kind onbewust een nauw steegje in geleid.

ONBEWUSTE NAVIGATIE

Op het moment dat kinderen naar school gaan, zie je de heersende gendernormen terug in de groepsdynamiek. Het ingewikkelde is echter, aldus Pont, dat de norm in de groep gesteld wordt op basis van het gemiddelde, terwijl niemand in de groep precies aan dat gemiddelde voldoet. Wat voor de groep geldt, geldt niet voor elk individu binnen

Wat hebben gendernormen te maken met sociale veiligheid op school? Volgens Elsemieke Schepers, is gendersensitief handelen niet weg te denken in een sociaal veilig schoolklimaat. Zij is adviseur Seksuele Integriteit & Sociale Cohesie bij Stichting School & Veiligheid en deelt graag haar inzichten over het veilige schoolklimaat waarin jongeren kunnen zijn wie ze willen zijn. **ELSEMIEKE SCHEPERS, KATJA SCHADE**

die groep. Het loont voor tieners om zich te conformeren naar de norm van de groep, want iemand die te ver afwijkt is het doelwit van pesterijen. Zeker in de leeftijdsgroep van twaalf- tot achttienjarigen is het gevoel belangrijk om niet anders te zijn dan anderen, wat invloed heeft op hun gedrag binnen die groep.

Bij opleidingen waar overwegend jongens of meiden in de klas zitten speelt nog een extra dimensie. Die ene jongen in een klas vol meiden of dat ene meisje in een klas vol jongens wijkt af van de norm. Hoe kun je er als docent en school voor zorgen dat de norm opgerekt wordt zodat iedereen zich veilig en thuis voelt binnen de groep? Als er enkele jongens op een opleiding vol meiden zijn, zet die jongens dan juist bij elkaar in de klas. Dat sterkt hen en daarmee verschuift de norm binnen de klas.

Ook is het van belang om de norm die studenten kennen te doorbreken door middel van het inzetten van counterstereotypen bij (gast)lessen.

Een technische vakvrouw of mannelijke verpleger voor de klas laat zien dat die enkele mannelijke of vrouwelijke studentes geen uitzondering zijn. VHTO landelijk expertisebureau meisjes/vrouwen en bèta /techniek, zet hier actief op in bij mbo-opleidingen voor het behoud van studentes. Dat is belangrijk omdat er elk jaar meer vrouwelijke dan mannelijke studenten voortijdig uitstromen bij bèta technische mbo-opleidingen, ondanks dat het aantal vrouwen dat voor deze richting kiest toeneemt.

WEGENNETWERK UITBREIDEN INVLOED VAN DE DOCENT

In hun ontdekkingstocht naar identiteit kunnen studenten wel wat hulp gebruiken van jou als docent. Ze kunnen hun potentieel uit het oog verliezen als ze alleen maar doen wat de omgeving van ze verwacht. Kansen worden hierdoor gemist en kwaliteiten blijven onbenut.

Als docent heb je de mogelijkheid een ander geluid af te geven. Je kunt

Leg de focus op een growth mindset in plaats van een fixed mindset

invloed uitoefenen door je reacties op studenten. Bevraag ze eens kritisch of geef hun opmerkingen juist geen aandacht. Laat ze zien dat je niet altijd de norm hoeft te volgen en geef voorbeelden uit de actualiteit hoe het anders kan.

ONDERWIJS- CONFERENTIE GENDER- WIJS SCHOOL & VEILIG- HEID 14 OKTOBER A.S.

Help je studenten bijvoorbeeld door de focus te leggen op een growth mindset in plaats van een fixed mindset. Daarmee draag je bij aan een positief zelfbeeld. Dat kan door als school uit te dragen 'dit gaan we je leren', in plaats van 'dit moet je kunnen'. Dat helpt zeker bij de bèta- en techniek opleidingen waarvan

meiden al snel het idee hebben dat ze het niet aankunnen. Uitspraken als "je dealt maar met de opmerkingen, dat zul je later ook moeten doen als je met mannen gaat werken", dragen niet bij aan een inclusief en veilig klimaat op school.

NAUWE STEEGJES OF RUIM BAAN

Onderzoek waar je als school zowel jongens als meiden kan uitnodigen in woord, beeld en materiaal. Het is goed als er zowel mannen als vrouwen in de brochure van de opleiding staan, maar denk ook eens verder. Zorg voor goed passende werkkleding en gereedschap. Als mbo kun je hier bewust mee bezig zijn en actief werken aan een veilige sociale klimaat voor alle studenten. Ook voor de studenten die juist wel van het 'geijkte' pad willen afwijken door een niet-genderconforme opleiding te kiezen.

Door het oprekken van de norm voelen studenten minder druk zich

te conformeren naar het gemiddelde van de groep. In plaats van de nauwe steegjes te benadrukken kan je als docent juist een uitgebreid wegennet aanbieden waarin tieners zelf kunnen kiezen wat bij hen past. Zo vergroot je de sociale veiligheid en geef je studenten ruim baan om zichzelf te zijn en hun potentieel te benutten.

ELSEMIK SCHEPERS MSC (ADVISEUR SEKSUELE INTEGRITEIT & SOCIALE COHESIE) EN KATJA SCHADE (COMMUNICATIEADVISEUR) VAN STICHTING SCHOOL & VEILIGHEID

Wil je ook meedenken over hoe het onderwijs studenten meer ruimte kan bieden om zichzelf te kunnen zijn en hun potentieel te kunnen benutten? Kom naar de Onderwijsconferentie Genderwijs georganiseerd door Stichting School & Veiligheid op 14 oktober 2020. www.schoolen-veiligheid.nl/genderwijs